

Dionysius Areopagita De mystica theologia

**Dionysius Areopagita
De mystica theologia**

(ed. G. Heil, A. M. Ritter, Berlin · New York 1991)

<I.>

<1> Τριάς ὑπερούσιε καὶ ὑπέρθεε καὶ ὑπεράγαθε, τῆς Χριστιανῶν ἔφορε θεοσοφίας, ἴθυνον ἡμᾶς ἐπὶ τὴν τῶν μυστικῶν λογίων ὑπεράγνωστον καὶ ὑπερφαῆ καὶ ἀκροτάτην κορυφὴν· ἔνθα τὰ ἀπλᾶ καὶ ἀπόλυτα καὶ ἄτρεπτα τῆς θεολογίας μυστήρια κατὰ τὸν ὑπέρφωτον ἐγκεκάλυπται τῆς κρυφιομύστου σιγῆς γνόφον, ἐν τῷ σκοτεινοτάτῳ τὸ ὑπερφανέστατον ὑπερλάμποντα καὶ ἐν τῷ πάμπαν ἀναφεῖ καὶ ἀοράτῳ τῶν ὑπερκάλων ἀγλαϊῶν ὑπερπληροῦντα τοὺς ἀνομμάτους νόας.

Ἔμοι μὲν οὖν ταῦτα ἤχθω· σὺ δέ, ὦ φίλε Τιμόθεε, τῇ περὶ τὰ μυστικά θεάματα συντόνῳ διατριβῇ καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀπόλειπε καὶ τὰς νοεράς ἐνεργείας καὶ πάντα αἰσθητὰ καὶ νοητὰ καὶ πάντα οὐκ ὄντα καὶ ὄντα καὶ πρὸς τὴν ἔνωσιν, ὡς ἐφικτόν, ἀγνώστως ἀνατάθητι τοῦ ὑπὲρ πᾶσαν οὐσίαν καὶ γνῶσιν· τῇ γὰρ ἑαυτοῦ καὶ πάντων ἀσχέτῳ καὶ ἀπολύτῳ καθαρῶς ἐκστάσει πρὸς τὸν ὑπερούσιον τοῦ θεοῦ σκότους ἀκτῖνα, πάντα ἀφελῶν καὶ ἐκ πάντων ἀπολυθείς, ἀναχθήση.

<2> Τούτων δὲ ὄρα, ὅπως μηδεὶς τῶν ἀμυήτων ἐπακούσῃ· τούτους δὲ φημι τοὺς ἐν τοῖς οὖσιν ἐνισχημένους καὶ οὐδὲν ὑπὲρ τὰ ὄντα ὑπερουσίως εἶναι φανταζομένους, ἀλλ' οἰομένους εἰδέναι τῇ καθ' αὐτοὺς γνώσει τὸν θέμενον « σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ ».

**Dionysios Areopagita
O mystické teologii**

(přeložili Martin Koudelka a Vojtěch Hladký)

<I.> **Co je božská temnota**

<1.> Trojice, jež jsi více než bytí, více než božská a více než dobrá, ochránkyně božské moudrosti křesťanů, ved' nás na více než nepoznatelný, více než jasný a nejvyšší vrchol mystických výroků. Zde jsou jednoduchá, všeho prostá a neměnná tajemství theologie zahalena v nadsvětelné temnotě mystického mlčení, jež je ukryvá. Ve své naprosté temnosti předčí [tato temnota] září to, co je více než nejjasnější, a ve své naprosté nedotknutelnosti a neviditelnosti zaplavuje nevidoucí intelekty, nádherou více než krásnou.

Takto se modlím. Ty pak, milý Timotheji, opusť ve svém soustředěném úsilí o mystická vidění jak vnímání, tak intelektivní činnosti, všechno smyslově vnímatelné i poznatelné intelektem, všechno, co není i co je. A v nevěděni se, nakolik je to možné, pozvedni ke sjednocení s tím, jenž převyšuje veškeré bytí i poznání. Neboť tím, že vykročíš ze vztahu a vázanosti k sobě a všemu [ostatnímu], všechno odejmeš a od všeho se oprostíš, budeš ve své čistotě přiveden vzhůru k nadjsoucímú paprsku božské tmy.

<2.> Dbej přitom na to, aby tyto věci nevyslechl někdo nezasvěcený. Tak nazývám ty, kdo ulpívají na jsoucím, nedokáží si představit, že je nad ním něco způsobem, který přesahuje bytí, a domnívají se, že jsou poznáním schopní postihnout toho, „který si zvolil tmou za svůj úkryt“.

Dionysius Areopagita De mystica theologia

Εἰ δὲ ὑπὲρ τούτους εἰσὶν αἱ θεῖαι μυσταγωγίαι, τί ἂν τις φαίη περὶ τῶν μᾶλλον ἀμύστων, ὅσοι τὴν πάντων ὑπερκειμένην αἰτίαν καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς οὐσίς ἐσχάτων χαρακτηρίζουσιν καὶ οὐδὲν αὐτὴν ὑπερέχειν φασὶ τῶν πλαττομένων αὐτοῖς ἀθέων καὶ πολυειδῶν μορφωμάτων; Δέον ἐπ' αὐτῇ καὶ πάσας τὰς τῶν ὄντων τιθέναι καὶ καταφάσκειν θέσεις, ὡς πάντων αἰτία, καὶ πάσας αὐτὰς κυριώτερον ἀποφάσκειν, ὡς ὑπὲρ πάντα ὑπερούση, καὶ μὴ οἶεσθαι τὰς ἀποφάσεις ἀντικειμένας εἶναι ταῖς καταφάσεσιν, ἀλλὰ πολὺ πρότερον αὐτὴν ὑπὲρ τὰς στερήσεις εἶναι τὴν ὑπὲρ πᾶσαν καὶ ἀφαίρεσιν καὶ θέσιν.

<3> Οὕτω γοῦν ὁ θεῖος Βαρθολομαῖός φησι καὶ πολλὴν τὴν θεολογίαν εἶναι καὶ ἐλαχίστην καὶ τὸ εὐαγγέλιον πλατὺ καὶ μέγα καὶ αὐθις συντετμημένον, ἐμοὶ δοκεῖν ἐκεῖνο ὑπερφυῶς ἐννοήσας, ὅτι καὶ πολύλογός ἐστιν ἢ ἀγαθὴ πάντων αἰτία καὶ βραχύλεκτος ἅμα καὶ ἄλογος, ὡς οὔτε λόγον οὔτε νόησιν ἔχουσα, διὰ τὸ πάντων αὐτὴν ὑπερουσίως ὑπερκειμένην εἶναι καὶ μόνοις ἀπερικαλύπτως καὶ ἀληθῶς ἐκφαινομένην τοῖς καὶ τὰ ἐναγῆ πάντα καὶ τὰ καθαρὰ διαβαίνουσι καὶ πᾶσαν πασῶν ἀγίων ἀκροτήτων ἀνάβασιν ὑπερβαίνουσι καὶ πάντα τὰ θεῖα φῶτα καὶ ἤχους καὶ λόγους οὐρανίους ἀπολιμπάνουσι καὶ « εἰς τὸν γνόφον » εἰσδυομένοις, « οὐ » ὄντως ἐστίν, ὡς τὰ λόγια φησιν, ὁ πάντων ἐπέκεινα.

Jestliže uvedení do božských tajemství překračuje schopnosti těchto lidí, co pak říci o těch ještě nezasvěcenějších, kteří transcendentní příčinu všeho popisují dokonce za pomoci nejnižších ze jsoucen, a tvrdí, že nijak nepřevyšuje jimi vytvořená bohaprostá a mnohotvárná zpodobení? Jelikož je příčinou všeho, je třeba o ní tvrdit a pozitivně vypovídat všechna [kladná] tvrzení o jsoucnech, avšak jelikož vše přesahuje, je ještě více na místě o ní toto vše v negativních výpovědích [popírat]. Přitom se však nelze domnívat, že [zde] negativní výpovědi stojí k pozitivním v protikladu, neboť [transcendentní příčina všeho] zdaleka předchází každou privaci a převyšuje každé [popírající] odnímání a [kladné] tvrzení.

<3.> V tomto smyslu říká božský Bartholoměj, že theologie je obsáhlá, a přece velmi krátká a evangelium je rozsáhlé a velké, a přesto stručné. Jak se mi zdá, nadpřirozeně pochopil, že dobrou příčinu všeho lze vyjádřit mnoha či málo slovy, avšak také naprosto beze slov. Není totiž postižitelná ani řečí, ani intelektivním nazíráním, neboť je všemu transcendentní, a to způsobem, který přesahuje bytí. Nezahaleně a pravdivě se zjevuje pouze těm, kdo překonávají všechno nečisté a čisté a překračují i každý výstup na všechny svaté vrcholy, nechávají za sebou všechna božská světla, nebeské zvuky i slova a noří se „do temnoty, kde“ jak se praví v Písmu, skutečně je ten, jenž je mimo vše.

Dionysius Areopagita De mystica theologia

Καὶ γὰρ οὐχ ἀπλῶς ὁ θεῖος Μωϋσῆς ἀποκαθαρθῆναι πρῶτον αὐτὸς κελεύεται καὶ αὐθις τῶν μὴ τοιούτων ἀφορισθῆναι καὶ μετὰ πᾶσαν ἀποκάθαρσιν ἀκούει τῶν πολυφώνων σαλπίγγων καὶ ὄρα φῶτα πολλὰ καθαρὰς ἀπαστράπτοντα καὶ πολυχύτους ἀκτίνας· εἶτα τῶν πολλῶν ἀφορίζεται καὶ μετὰ τῶν ἐκκρίτων ἱερέων ἐπὶ τὴν ἀκρότητα τῶν θείων ἀναβάσεων φθάνει. Κὰν τούτοις αὐτῷ μὲν οὐ συγγίνεται τῷ θεῷ, θεωρεῖ δὲ οὐκ αὐτόν (ἀθέατος γάρ), ἀλλὰ τὸν τόπον, οὗ ἔστι. (Τοῦτο δὲ οἶμαι σημαίνει τὸ τὰ θειώτατα καὶ ἀκρότατα τῶν ὀρωμένων καὶ νοουμένων ὑποθετικούς τινας εἶναι λόγους τῶν ὑποβεβλημένων τῷ πάντα ὑπερέχοντι, δι' ὧν ἢ ὑπὲρ πᾶσαν ἐπίνοιαν αὐτοῦ παρουσία δείκνυται ταῖς νοηταῖς ἀκρότησι τῶν ἀγιωτάτων αὐτοῦ τόπων ἐπιβατεύουσα). Καὶ τότε καὶ αὐτῶν ἀπολύεται τῶν ὀρωμένων καὶ τῶν ὀρώντων καὶ εἰς τὸν γνόφον τῆς ἀγνωσίας εἰσδύνει τὸν ὄντως μυστικόν, καθ' ὃν ἀπομύει πάσας τὰς γνωστικὰς ἀντιλήψεις, καὶ ἐν τῷ πάμπαν ἀναφεῖ καὶ ἀοράτω γίγνεται, πᾶς ὧν τοῦ πάντων ἐπέκεινα καὶ οὐδενός, οὔτε ἑαυτοῦ οὔτε ἑτέρου, τῷ παντελῶς δὲ ἀγνώστῳ τῇ πάσης γνώσεως ἀνενεργησίᾳ κατὰ τὸ κρεῖττον ἐνούμενος καὶ τῷ μηδὲν γινώσκειν ὑπὲρ νοῦν γινώσκων.

Božskému Mojžíši nebylo přece přikázáno bezdůvodně, aby se nejprve sám očistil a odloučil od těch, kdo očištění nejsou. Po úplné očistě pak slyšel mnohozvучné polnice a viděl množství světél, z nichž šlehaly čisté paprsky rozlévající se ve své mnohosti. Potom se odloučil od mnohých a v doprovodu vybraných kněží dospěl na vrchol božských výstupů. Avšak ani zde se nesetkal s Bohem samotným a neviděl jej (neboť Bůh je neviditelný), nýbrž pouze místo, kde Bůh stanul. (Naznačuje se tím, jak se domnívám, že i to, co je z viděného a intelektem poznávaného nejbožštější a nejvyšší, jsou jen jakési podmíněné výpovědi o tom, co podléhá tomu, který vše převyšuje. Jejich prostřednictvím se ukazuje jeho přítomnost, která se vymyká jakémukoli chápání a která kráčí po inteligibilních vrcholcích jeho nejsvětějších míst.) Mojžíš se tehdy oprostil od toho, co je viděno a co vidí, a vnořil se do skutečně mystické temnoty nevědění, v níž zavřel oči pro každým poznávající uchopení, a ocitl se v tom, co je zcela nedotknutelné a neviditelné. Zcela přítom náležel tomu, který je mimo vše, a současně nikomu, ani sobě samotnému, ani jinému. Tak se nečinností veškerého svého poznání sjednocoval ve vyšším slova smyslu s tím, jenž je zcela nepoznatelný, a nepoznáváje nic, poznával způsobem přesahujícím intelekt.

<II.>

Κατὰ τοῦτον ἡμεῖς γενέσθαι τὸν ὑπέρφωτον εὐχόμεθα γνόφον καὶ δι' ἀβλεψίας καὶ ἀγνωσίας ἰδεῖν καὶ γνῶναι τὸν ὑπὲρ θεῶν καὶ γνῶσιν αὐτῷ τῷ μὴ ἰδεῖν μηδὲ γνῶναι — τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ὄντως ἰδεῖν καὶ γνῶναι — καὶ τὸν ὑπερούσιον ὑπερουσίως ὑμῆσαι διὰ τῆς πάντων τῶν ὄντων ἀφαιρέσεως, ὥσπερ οἱ αὐτοφυῆς ἄγαλμα ποιῶντες ἐξαιρῶντες πάντα τὰ ἐπιπροσθοῦντα τῇ καθαρᾷ τοῦ κρυφίου θεῶ κωλύματα καὶ αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ τῇ ἀφαιρέσει μόνῃ τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀναφαίνοντες κάλλος. Χρῆ δέ, ὡς οἶμαι, τὰς ἀφαιρέσεις ἐναντίως ταῖς θέσεσιν ὑμῆσαι· καὶ γὰρ ἐκεῖνας μὲν ἀπὸ τῶν πρωτίστων ἀρχόμενοι καὶ διὰ μέσων ἐπὶ τὰ ἔσχατα κατιόντες ἐτίθεμεν· ἐνταῦθα δὲ ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἐπὶ τὰ ἀρχικώτατα τὰς γνῶμεν ἐκείνην τὴν ἀγνωσίαν τὴν ὑπὸ πάντων τῶν γνωστῶν ἐν πᾶσι τοῖς οὔσι περικεκαλυμμένην καὶ τὸν ὑπερούσιον ἐκεῖνον ἰδῶμεν γνόφον τὸν ὑπὸ παντὸς τοῦ ἐν τοῖς οὔσι φωτὸς ἀποκρυπτόμενον.

<III.>

Ἐν μὲν οὖν ταῖς Θεολογικαῖς Ὑποτυπώσεσι τὰ κυριώτατα τῆς καταφατικῆς θεολογίας ὑμῆσαμεν, πῶς ἡ θεία καὶ ἀγαθὴ φύσις ἐνικῆ λέγεται, πῶς τριαδική· τίς ἡ κατ' αὐτὴν λεγομένη πατρότης τε καὶ υἰότης· τί βούλεται δηλοῦν ἡ τοῦ πνεύματος θεολογία· πῶς ἐκ τοῦ αὐλοῦ καὶ ἀμεροῦς ἀγαθοῦ τὰ ἐγκάρδια τῆς ἀγαθότητος ἐξέφυ φῶτα καὶ τῆς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐν ἀλλήλοις συναϊδίου τῇ ἀναβλαστήσει μονῆς ἀπομεμένηκεν ἀνεκφοίτητα·

<II.> **Jak je třeba se sjednotit s tím, který je příčinou všeho a nade vším, a velebit jej**

Modlíme se, abychom dosáhli této temnoty převyšující světlo a toho, který je nad viděním i poznáním, viděli a poznávali skrze nevidění a nevědění právě tím, že nebudeme vidět, ani poznávat – neboť to je skutečné vidění a poznání – a abychom mohli velebit toho, který je nad bytím, způsobem, který přesahuje bytí, tím, že [popřením] odejmeme vše jsoucí. Právě tak postupují ti, kdo při vytváření sochy podle její přirozené podoby odebírají vše nadbytečné, jež brání uvidět v čistotě to, co je skryté, a tak pouhým odnímáním dosahují toho, aby se projevila ukrytá krása, jak je sama o sobě. Domnívám se, že [popírající] odnímání mají velebit [Boha] opačným způsobem než [kladná] tvrzení. U nich jsme totiž začínali od toho, co je nejprvnější, a sestupovali pak skrze střední až k poslednímu. Zde však konáme výstup od posledního až k počátečnímu a všechno [popíráním] odnímáme, abychom v nezahalenosti poznali ono nevědění, jež je vším tím, co lze o všem jsoucím poznat, zahaleno, a uviděli onu temnotu převyšující bytí, jež je vším světlem [zářícím] ve jsoucnech zakryta.

<III.> **Co jsou pozitivní a co negativní theologie**

V *Nástinu theologie* jsme velebili nejdůležitější [pravdy] pozitivní theologie: V jakém smyslu se o božské a dobré přirozenosti říká, že je jedna a v jakém trojí? Co je otcovství a synovství, které se o ní vypovídá? Co chce objasnit theologie Ducha? Jak z nelátkového a nedělitelného dobra vyvstala vnitřní světla dobroty, aniž by opouštěla své trvání v něm, v sobě samých i jedno v druhém, souvěčně s tímto povstáváním?

Dionysius Areopagita De mystica theologia

πῶς ὁ ὑπερούσιος Ἰησοῦς ἀνθρωποφυϊκαῖς ἀληθείαις οὐσίωται καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς τῶν λογίων ἐκπεφασμένα κατὰ τὰς Θεολογικὰς Ὑποτυπώσεις ὕμνηται. Ἐν δὲ τῷ Περὶ Θεῶν Ὀνομάτων, πῶς ἀγαθὸς ὀνομάζεται, πῶς ὢν, πῶς ζωὴ καὶ σοφία καὶ δύναμις καὶ ὅσα ἄλλα τῆς νοητῆς ἐστὶ θεωνυμίας. Ἐν δὲ τῇ Συμβολικῇ Θεολογίᾳ, τίνες αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ τὰ θεῖα μετωνυμῖαι, τίνες αἱ θεῖαι μορφαί, τίνα τὰ θεῖα σχήματα καὶ μέρη καὶ ὄργανα, τίνες οἱ θεῖοι τόποι καὶ κόσμοι, τίνες οἱ θυμοί, τίνες αἱ λῦπαι καὶ αἱ μῆνιδες, τίνες αἱ μέθαι καὶ αἱ κραιπάλαι, τίνες οἱ ὄρκοι καὶ τίνες αἱ ἀραὶ, τίνες οἱ ὕπνοι καὶ τίνες αἱ ἐγρηγόρσεις καὶ ὅσαι ἄλλαι τῆς συμβολικῆς εἰσι θεοτυπίας ἱερόπλαστοι μορφώσεις. Καί σε οἶομαι συνεωρακέναι, πῶς πολυλογώτερα μᾶλλον ἐστὶ τὰ ἔσχατα τῶν πρώτων· καὶ γὰρ ἐχορῆν τὰς Θεολογικὰς Ὑποτυπώσεις καὶ τὴν τῶν Θεῶν Ὀνομάτων ἀνάπτυξιν βραχυλογώτερα εἶναι τῆς Συμβολικῆς Θεολογίας. Ἐπεὶπερ ὅσω πρὸς τὸ ἀναντες ἀνανεύομεν, τοσοῦτον οἱ λόγοι ταῖς συνόψεσι τῶν νοητῶν περιστέλλονται· καθάπερ καὶ νῦν εἰς τὸν ὑπὲρ νοῦν εἰσδύνοντες γνόφον οὐ βραχυλογίαν, ἀλλ' ἀλογίαν παντελεῆ καὶ ἀνοησίαν εὐρήσομεν. Κάκεῖ μὲν ἀπὸ τοῦ ἄνω πρὸς τὰ ἔσχατα κατιῶν ὁ λόγος κατὰ τὸ ποσὸν τῆς καθόδου πρὸς ἀνάλογον πλῆθος ἠϋρύνετο· νῦν δὲ ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὸ ὑπερκείμενον ἀνίων κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀνόδου συστέλλεται καὶ μετὰ πᾶσαν ἀνοδὸν ὅλως ἄφωνος ἔσται καὶ ὅλως ἐνωθήσεται τῷ ἀφθέγκτῳ.

Jak se Ježíš, který převyšuje bytí, stal jsoucím ve všech ohledech právě lidské přirozenosti? A stejně tak další věci, které Písmo zjevuje a které jsou velebeny v *Nástinu theologie*. Ve spise *O božských jménech* [bylo vyloženo], jak je Bůh nazýván dobrým, jak jsoucím, jak životem, moudrostí, mocí a dalšími inteligibilními pojmenováními. V *Symbolické theologii* jsme vyložili, která pojmenování jsou z věcí smyslových přenesena na božské. Co jsou božské tvary, co podoby, části a nástroje, co božská místa a ozdoby, co projevy hněvu, smutku a zloby, co opilost a rozjařenost, co přísahy, co kletby, co spánek a co bdění a všechny další posvátné obrazy, v nichž o Bohu mluví posvátná symbolická řeč.

Povšiml sis, jak předpokládám, že poslední vyžaduje mnohem více slov než první. Proto bylo také třeba, aby *Nástin theologie* a výklad *Božských jmen* byly stručnější než *Symbolická theologie*. Neboť čím více hledíme vzhůru, tím úspornější se slova s pohledem na inteligibilní skutečnosti stávají. Stejně tak i nyní, když se noříme do temnoty, která překračuje intelekt, nenacházíme úspornost, nýbrž naprostou nepřítomnost jak slov, tak intelektivního nazírání. Tam sestupoval výklad shora k tomu, co je poslední, a úměrně sestupu se odpovídajícím způsobem rozšiřoval. Nyní však stoupá zdola k tomu, co je transcendentní, a podle míry výstupu se stává úspornějším, přičemž po ukončení výstupu zcela umlkne a zcela se sjednotí s tím, který je nevyslovitelný.

Dionysius Areopagita De mystica theologia

Διὰ τί δὲ ὅλως, φήσ, ἀπὸ τοῦ πρωτίστου θέμενοι τὰς θείας θέσεις ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἀρχόμεθα τῆς θείας ἀφαιρέσεως; Ὅτι τὸ ὑπὲρ πᾶσαν τιθέντας θέσιν ἀπὸ τοῦ μᾶλλον αὐτῷ συγγενεστέρου τὴν ὑποθετικὴν κατάφασιν ἐχρῆν τιθέναι· τὸ δὲ ὑπὲρ πᾶσαν ἀφαιρέσιν ἀφαιροῦντας ἀπὸ τῶν μᾶλλον αὐτοῦ διεστηκότων ἀφαιρεῖν. Ἡ οὐχὶ μᾶλλον ἐστὶ ζωὴ καὶ ἀγαθότης ἢ ἀήρ καὶ λίθος; Καὶ μᾶλλον οὐ κραιπαλᾶ καὶ οὐ μηνιᾶ ἢ οὐ λέγεται ρυδὲ νοεῖται;

<IV.>

Λέγομεν οὖν, ὡς ἡ πάντων αἰτία καὶ ὑπὲρ πάντα οὔσα οὔτε ἀνούσιός ἐστὶν οὔτε ἄζωος, οὔτε ἄλογος οὔτε ἄνους· οὐδὲ σῶμά ἐστὶν οὔτε σχῆμα, οὔτε εἶδος οὔτε ποιότητα ἢ ποσότητα ἢ ὄγκον ἔχει· οὐδὲ ἐν τόπῳ ἐστὶν οὔτε ὁράται οὔτε ἐπαφὴν αἰσθητὴν ἔχει· οὐδὲ αἰσθάνεται οὔτε αἰσθητὴ ἐστὶν· οὐδὲ ἀταξίαν ἔχει καὶ ταραχήν, ὑπὸ παθῶν ὑλικῶν ἐνοχλουμένη, οὔτε ἀδύναμός ἐστὶν, αἰσθητοῖς ὑποκειμένη συμπτώμασιν, οὔτε ἐν ἐνδείᾳ ἐστὶ φωτός· οὐδὲ ἀλλοίωσιν ἢ φθορὰν ἢ μερισμὸν ἢ στέρησιν ἢ ῥεῦσιν οὔτε ἄλλο τι τῶν αἰσθητῶν οὔτε ἐστὶν οὔτε ἔχει.

Proč vůbec – mohl by ses ptát –, když o Bohu říkáme [kladná] tvrzení, začínáme od toho, co je nejprvnější, kdežto v případě [popírajícího] odnímání od toho, co je poslední? Je to proto, že když jsme tvrdili něco o tom, kdo je nad každým [kladným] tvrzením, museli jsme s tímto podmíněným pozitivním vypovídáním začít od toho, co je s ním více sourodé. Avšak když jsme prováděli [popírající] odnímání u toho, co je nad každým popíráním, bylo třeba [začít] od toho, co je mu nejvíce vzdálené. Či není snad [Bůh] spíše život a dobrota nežli vzduch a kámen? A neplatí spíše, že není opojen a necítí hněv, než že není popisován slovy, ani poznáván intelektem?

<IV.> **Ten, který je výsostným principem všeho smysly vnímatelného, nikterak mezi smyslově vnímatelné skutečnosti nepatří**

Říkáme tedy, že příčina všeho je nade vším a zároveň není ani bez bytí, ani bez života, ani bez rozumu, ani bez intelektu. Že není tělem, ani že nemá podobu, ani tvar, ani kvalitu, kvantitu či váhu. Že není v místě, ani že k ní nemá přístup vidění, ani smyslový dotyk. Nevnímá, ani není vnímatelná. Netrápí ji zmatek ani nepokoj vycházející z látkových podnětů. Není bezmocná, jako kdyby podléhala smyslovým vlivům, nemá zapotřebí světla. Není jí možné připsat proměnu, zánik, rozdělení, privaci, proměnlivost, ani nic jiného, co je vlastní smyslovým věcem, ani ničím z toho není.

Dionysius Areopagita De mystica theologia

<V.>

Αὐθις δὲ ἀνιόντες λέγομεν, ὡς οὔτε ψυχὴ ἐστὶν οὔτε νοῦς, οὔτε φαντασίαν ἢ δόξαν ἢ λόγον ἢ νόησιν ἔχει· οὐδὲ λόγος ἐστὶν οὔτε νόησις, οὔτε λέγεται οὔτε νοεῖται· οὔτε ἀριθμὸς ἐστὶν οὔτε τάξις, οὔτε μέγεθος οὔτε σμικρότης, οὔτε ἰσότης οὔτε ἀνισότης, οὔτε ὁμοιότης ἢ ἀνομοιότης· οὔτε ἔστηκεν οὔτε κινεῖται οὔτε ἡσυχίαν ἄγει· οὐδὲ ἔχει δύναμιν οὔτε δύναμὶς ἐστὶν οὔτε φῶς· οὔτε ζῆ οὔτε ζωὴ ἐστὶν· οὔτε ρύσια ἐστὶν οὔτε αἰὼν οὔτε χρόνος· οὐδὲ ἐπαφή ἐστὶν αὐτῆς νοητῆ οὔτε ἐπιστήμη, οὔτε ἀλήθειά ἐστὶν οὔτε βασιλεία οὔτε σοφία, οὔτε ἐν οὔτε ἐνότης, οὔτε θεότης ἢ ἀγαθότης· οὐδὲ πνεῦμά ἐστὶν, ὡς ἡμᾶς εἰδέναι, οὔτε υἰότης οὔτε πατρότης οὔτε ἄλλο τι τῶν ἡμῖν ἢ ἄλλω τινὶ τῶν ὄντων συνεγνωσμένων· οὐδέ τι τῶν οὐκ ὄντων, οὐδέ τι τῶν ὄντων ἐστὶν, οὔτε τὰ ὄντα αὐτὴν γινώσκει, ἢ αὐτὴ ἐστὶν, οὔτε αὐτὴ γινώσκει τὰ ὄντα, ἢ ὄντα ἐστὶν· οὔτε λόγος αὐτῆς ἐστὶν οὔτε ὄνομα οὔτε γνώσις· οὔτε σκότος ἐστὶν οὔτε φῶς, οὔτε πλάνη οὔτε ἀλήθεια· οὔτε ἐστὶν αὐτῆς καθόλου θεοσις οὔτε ἀφαιρέσις, ἀλλὰ τῶν μετ' αὐτὴν τὰς θέσεις καὶ ἀφαιρέσεις ποιῶντες αὐτὴν οὔτε τίθεμεν οὔτε ἀφαιροῦμεν, ἐπεὶ καὶ ὑπὲρ πᾶσαν θεοσιν ἐστὶν ἢ παντελεῆς καὶ ἐνιαία τῶν πάντων αἰτία καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀφαιρέσιν ἢ ὑπεροχὴ τοῦ πάντων ἀπλῶς ἀπολελυμένου καὶ ἐπέκεινα τῶν ὄλων.

<V.> **Ten, který je výsostným principem všeho inteligibilního, nikterak mezi inteligibilní skutečností nepatří**

Když dále stoupáme vzhůru, říkáme, že [tato příčina všeho] není ani duší, ani intelektem, nejsou jí vlastní ani obraznost, ani mínění, ani rozum [slovo], ani intelektivní nazírání. Stejně tak rozumem [slovem], ani intelektivním nazíráním není a nelze o ní ani za pomoci rozumu mluvit, ani jí intelektem nazírat. Není počet, ani řád, ani velikost, ani malost, ani rovnost, ani nerovnost, ani podobnost, ani nepodobnost. Není v klidu, ani v pohybu, stejně jako není nehybná. Není jí vlastní moc, ani mocí není, stejně jako není ani světlem. Nežije, ani není životem. Není ani bytím, ani věčností, ani časem. Nelze se jí dotknout ani intelektivně, ani věděním, není ani pravdou, ani královstvím, ani moudrostí, ani jedním, ani jednotou, ani božstvím, ani dobrotou. Není ani duchem, tak, jak jej chápeme, ani synovstvím, ani otcovstvím, ani ničím jiným ze jsoucího, co poznáváme my anebo někdo jiný. Není ani ničím z nejsoucího, ani ničím ze jsoucího, ani jí jsoucna nepoznávají tak, jak sama je, stejně jako ani ona nepoznává jsoucna tak, jak jsou jsoucny. Není možný její výměr, ani jméno, ani poznání. Není tmou, ani světlem, ani omylem, ani pravdou: Nelze o ní vůbec nic [kladně] tvrdit, ani [popíráním] odnímat, nýbrž když o ní tvrdíme či popíráme něco z toho, co následuje po ní, jí samu netvrdíme ani nepopíráme, neboť dokonalá a jednotná příčina všech věcí je nad každým [kladným] tvrzením, stejně jako je výsostnost toho, kdo je od všeho zcela oproštěn a mimo vše, nad každým [popírajícím] odnímáním.